

Monumentnummer*: 518940

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **21 mei 2002**
Kadaster deel/nr **82789/58**

Woonplaats* **Breda** Gemeente* **Breda** Provincie* **Noord-Brabant**

Locatiennaam **Breda** Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* **Breda** Sectie* **B** Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
8896

Omschrijving**

Inleiding

Ten oosten van het kantoorgebouw van 'De Drie Hoefijzers' (anno 2003: Interbrew Nederland) staat op het terrein van de brouwerij, direct aan de Ceresstraat, het BROUWHUIS van de firma, gebouwd in 1927-'30 naar een ontwerp van A. Jansen en F. Verwoerd. Het gebouw werd tegen een bedrag van f 53.000,- aangenomen door de firma Bakkeren. Binnen de huidige brouwerij staat het gebouw bekend als 'Brouwhuis Noord'. In de stijl van het hoge, blokvormige gebouw zijn elementen van de Nieuwe Haagse School en de Nieuwe Zakelijkheid te herkennen. In het interieur, met name in de brouwzaal op de eerste etage, zijn elementen van Art Déco aanwezig. De glas-in-lood vensters zijn alle ontworpen door de Haarlemse firma Bogtman. Het dak van de liftkoker is omstreeks 1990 door een nieuwe constructie bedekt. Het gebouw sluit direct aan op de ten oosten ervan gelegen mouterij c.a.

Omschrijving

Het brouwhuis heeft een globaal rechthoekige plattegrond en telt zeven, deels acht bouwlagen. Op de onderverdieping staat de brouwzaal, waarboven de moutpletterij en de moutreiniging.

Het gebouw wordt bekroond door de silozolder en is afgedekt door platte daken. Het productieproces is zo ingericht, dat voor het transport van het mout zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de zwaartekracht: de silo staat boven de weekbakken, de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

kiemkasten weer een etage lager.

Het gebouw heeft een skelet van kolommen en balken van gewapend beton, waarin dito vloeren zijn opgehangen. De vloer van de brouwzaal is versterkt met deels geklonken, deels gelaste gekoppelde ijzeren kolommen en balken, veelal bestaande uit gestandaardiseerde INP-profielen. De gevels zijn alle bekleed met rode baksteen en worden afgesloten door overstekende betonnen banden. Tegen de plint zijn donkerbruine wandtegels gezet. De gevels hebben alle een asymmetrische indeling. De straatgevel is, evenals de achtergevel, op de eerste etage, ter plaatse van de brouwzaal, voorzien van twee op betonnen uitkragingen opgemetselde erkers onder plat dak. De ijzeren vensters hebben een kleine roedenverdeling en zijn voorzien van klaprampen. In de representatieve ruimten, zoals de brouwzaal, zijn de vensters voorzien van glas-in-lood panelen. Op de hogere verdiepingen zijn telkens drie gekoppelde ijzeren vensters van liggend formaat geplaatst. In het terugliggende deel van deze gevel ijzeren draaivensters. Hoog tegen de voorgevel een vlaggenmasthouder, bestaande uit kunststenen sokkel en smeedijzeren houders. In de noordwestelijke gevels is in de noordelijke hoek de liftschacht geplaatst, die herkenbaar is aan een over de volle hoogte van het gebouw, van plint tot daklijst doorgaand ijzeren strookvenster, met roedenverdeling. Bijzonder is dat dit venster om de hoek over de achtergevel is doorgetrokken. De gehele schacht is voorzien van een verlichting. De glazen liftkooi (vroegere vorm van scenic elevator), voorzien van telefoon, is authentiek. Aangrenzend bevindt zich het trappenhuis, voorzien van betegelde betonnen steektrappen. Deze hebben een uit gestandaardiseerde ijzeren buizen en koppelstukken samengestelde leuning. In het trappenhuis een tegellambrizing met veelkleurige motieven op een geel-bruin fond. In de westelijke gevel verder ijzeren draaivensters met horizontale roedenverdeling. Tegen de achtergevel een hijsbalk en een noodtrap.

In het interieur zijn onder meer van belang de liftschacht met lift en verlichting; het trappenhuis met trapleuningen uit gestandaardiseerde buiselementen; de robuust uitgevoerde ruimten waarvan de betonnen draagconstructie in het zicht is gelaten; de onderverdieping (met één der kuipen, opgesteld op oudere gietijzeren kolommen) en de brouwzaal met blauwe betegeling op trap, wanden, vloer en balustrade, een in de muur geïntegreerde wandklok (wijzerplaat vernieuwd) en decoratieve glas-in-lood ramen in Art Déco stijl, bordes met koperen klaringskuip en roerkuip, roerketel en bierketel. De gehele ketelinstallatie, inclusief de tegen de zuidelijke wand opgestelde spoelbak, is vervaardigd van koper en afkomstig uit Duitsland, fabriek 'Maschinenfabrik Goegel A.G. München'. Bijzonder in de brouwzaal is verder het authentieke, goed bewaard gebleven systeemplafond, bestaande uit een metalen frame met ingelegde melkglazen platen.

Waardering

Het brouwhuis is van algemeen belang als functioneel, historisch en visueel onderdeel van de brouwerij. Het gebouw is utilitair ingedeeld en ingericht, maar getuigt in zijn opzet, detaillering en materialisatie van een groot vertrouwen in de toekomst van de industrie (vergelijkbaar met het ambitieniveau van het kantoor). Dat blijkt onder andere uit de scenic elevator en de bijzonder verzorgde uitvoering van de brouwzaal. Gaaf én zeldzaam is de uit Duitsland geïmporteerde ketelinstallatie c.a. (op zich was het gebruikelijk dat dit soort installaties uit Duitsland werd betrokken). Het gebouw is vanwege al deze aspecten als bijzonder goed bewaard en zeldzaam voorbeeld van de Nederlandse brouwerijgeschiedenis aan te merken.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Bierbrouwerij

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument